

можливості для подальшого розвитку суспільства як свідомо контрольованого й регульованого процесу. У цих умовах підпорядкування виробництва тільки егоїстичним інтересам суб'єктів господарювання може мати серйозні наслідки для суспільства. Небезпека екологічної кризи збіглася з науково-технічною революцією не випадково. Науково-технічна революція створює умови зняття технічних обмежень у використанні природних ресурсів. У результаті зняття внутрішніх обмежень розвитку виробництва винятково гостру форму прийняло нове протиріччя – між внутрішньо безмежними можливостями розвитку виробництва й природно обмеженими можливостями природного середовища. Заходу щодо відновлення технології виробництва, очищення відходів, боротьби із шумом і т.д., які організуються зараз у розвинених країнах, лише відтягають настання катастрофи, але не здатні запобігти неї, оскільки не усувають корінних причин виникнення екологічної кризи.

Розв'язання екологічної кризи лежить у галузі не тільки господарсько-економічної діяльності людей, але і у сфері морального вдосконалення людини, її культури взаємостосунків з природою та іншими людьми.

Проскуріна Марія Олегівна

*д.е.н., доцент кафедри івент-менеджменту, фешн і
шоу-бізнесу Київського університету культури*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІУМУ В ХХІ СТОЛІТТІ

Соціум – надзвичайно складна і динамічна система, яка охоплює різні виміри людського існування: інституції, культуру, ринки, окремо взятих індивідів. Розуміння принципів розвитку суспільств ХХІ ст. вимагає наукового осмислення та усвідомлення впливу факторів економічних, фізико-географічних, соціокультурних, техніко-технологічних, наукових, геополітичних тощо. Світова спільнота переживає потужні трансформаційні процеси потужність та швидкість яких

поступово наростає. Подібні зрушення мають бути осмислені та відображені в світовій економічній думці.

Сучасний світ – багатомірний та існує на різних швидкостях. На міжнародній арені сьогодні одночасно представлені та взаємодіють слаборозвинуті країни з країнами постіндустріального типу. З впевненістю можна сказати, що інформаційні суспільства також сформовані та продовжують свій розвиток. Практично всі принципи функціонування подібних соціально-економічних утворень, які були описані раніше як майбутнє, вже представлені в сучасному світі. «Майбутнє вже настало» - це не просто красива метафора, а підтвердження того, що відбулися суттєві зрушення в технологічних укладах ряду країн. Разом з тим світ – не однорідний і подібні процеси ведуть за собою ще більше поглиблення розривів у рівнях розвитку різних соціумів. Другою проблемою, яка супроводжує подібну динаміку є поступове наближення до меж зростання, а отже до наступної точки біфуркації.

Капіталістична система не просто трансформується, вона поступово вироджується в нову якість. І це зумовлюється рядом чинників: зміни технологічного укладу веде до зрушень інституційних систем. Майбутнє світу не однорідне та не гомогенне. Серед орієнтовних сценаріїв подальшого розвитку пропонується декілька напрямів, які сьогодні вже простежуються: футуроархаїчне суспільство Африки; докапіталістичний арабський світ; система соціальних рейтингів Китаю. Це говорить про можливість їх паралельного існування зазначених сценаріїв.

Починаючи з 1856 р. по 2018 р. світ пережив приблизно 34 бізнес-цикла. За період 1945 – 2018 рр. – пройшло 12 циклів. За цей період змінились їх якісні характеристики, а також способи їх подолання. Ресурси для виходу з криз розвинуті країни черпають з зовнішнього середовища. Основою процвітання після кризи 1998 р. стає емісія і спекулятивні операції, а гроші змінюють свої функції. Світове співтовариство прагне до забезпечення стабільності та стійкості у відповідь на що і була запропонована стратегія сталого розвитку.

Стратегія сталого розвитку є однією із ключових та пріоритетних в національному господарстві. Її принципи та

основні положення спрямовані на досягнення гармонії між зростанням економічних показників, стабільністю в соціальній сфері та охороною довкілля. Очевидним є те, що культура відіграє важливу роль для сталого розвитку. Ряд економістів, серед яких А. Сен, М. Спенс та Дж. Стігліц, стверджують, що забезпечення добробуту, як основної мети державної політики та пріоритету державних інвестицій, вимагає впливу на фактори, які існують поза межами економіки. Проте, спроби поєднання культури та стійкості поки що відбуваються в контексті екології та економіки.

Передумовами появи подібних концепцій можна назвати наступні тенденції: вичерпність ринкової економіки; вичерпність енергетичних ресурсів; демографічні динаміки; екологія.

Одним з інструментів вирішення проблеми, зумовленої вичерпністю ринкової економіки розглядалась Internet-економіка. Проте на сьогодні вона використовується суто для мінімізації виробничих витрат та забезпечення сфери обігу. Сучасні структура виробництва більше спрямована на обслуговування, аніж на виробництво нової якості.

Темпи економічного зростання поступово знижуються та прискорення не передбачається. Саме цим і зумовлюється скорочення соціальних програм в більшості країн. Глобальний борг становить 200 млрд дол США станом на 2017 р. проти 180 млрд у 2007. І повернення його стає практично неможливим.

Економічне зростання, за своєю суттю, не є метою, а лише засобом підвищення добробуту нації. Країни, що розвиваються високими темпами, збільшують свій ресурсний потенціал чим і забезпечують собі передумови для подальшої розбудови. Трансформація багатства та економічного зростання в добробут не відбувається автоматично і має свої особливості в кожній країні, що зумовлено цивілізаційними передумовами існування соціуму [1].

Друга проблема – енергетична рентабельність. В найближчій перспективі призведе до спів падіння економічної та енергетичної кризи. Як спосіб мінімізації її впливу використовується директиви по зменшенню використання енергії, проте це призводить до соціальних збурень.

Демографічна проблема стосується не стільки перенаселення, скільки зміни якості його. Основною тенденцією є посилення міграційних потоків та зміна соціокультурного середовища навіть при збереженні базової мови. Це породжує питання збереження ідентичності.

Бостонською Консалтинговою Групою (BCG) була запропонована модель оцінювання сталого економічного розвитку SEDA (Sustainable Economic Development Assessment) для оцінки добробуту та відстеження відносних показників країн у перетворенні їх багатства на потреби людей. Було виявлено той факт, що швидкість, з якою країни перетворюють багатство на добробут, з часом практично не змінюється. А отже, хоча рівень доходу та темпів зростання може підвищуватися або зменшуватися, ефективність країни при застосуванні багатства для забезпечення благополуччя змінюється лише поступово незалежно від зусиль. Модель визначає добробут на основі десяти показників, згрупованих за трьома групами: економіка, інвестиції та фактори стійкості. «Економіка» охоплює матеріальний вимір існування суспільства. «Інвестиції» – охоплюють сфери, діяльність яких розглядається як інвестиція в майбутнє суспільства. Група охоплює: освіту – як сектор формування інтелектуального потенціалу людини; охорону здоров'я – сектор, який відповідає за фізичний стан населення та здатність його до виживання та функціонування; інфраструктуру – сектор, який забезпечує умови життя та роботи всіх верств населення. До сектору «Стійкість» належать: рівень доходів різних груп населення, сформованість громадянського суспільства, ефективне державне управління, як чинники соціальної інтеграції, а також сприятливе оточуюче середовище. Тобто, група охоплює фактори опосередкованого впливу зовнішнього середовища.

Як констатує група експертів Світового економічного форуму в Давосі, впродовж останніх років креативна економіка, розглядається як нова модель зростання, що передбачає відносно невеликі початкові інвестиції в Soft-інфраструктуру [2]. Soft інфраструктура – це, інфраструктура знань або людський капітал: включаючи інституції, ідеї, культурні норми, концепти і рішення. Те, що дозволяє не лише підтримувати роботу складних

логістичних систем та виготовляти будь-який продукт, а й зробити ці речі найбільш дієвими та менш витратними.

Імпульсом до становлення та розвитку концепції сталого розвитку послугували поглиблення суперечностей, які виникли в результаті краху ринкової економіки та призвели до загострення екологічних проблем. Якщо досягнення стійкості, насамперед, полягає в тому, щоб належним чином використовувати ресурси планети, то культура повинна бути центром стратегій розвитку, оскільки змінює ставлення людей до інших членів суспільства та навколишнього світу, разом з природним середовищем, та умови їх існування.

Список використаних джерел

1. Проскуріна М.О. Культура – інструмент перетворення багатства у добробут /М.О. Проскуріна// «Проблеми системного підходу в економіці» Випуск 6 (62). - 2017 — С. 98 – 103.
2. Chartrand H. H. (2000), Towards an american arts industry, Public Life of the Arts in America Joni Cherbo and M. Wyszomirski (eds), Rutgers University Press, April 2000 [//www.compilerpress.ca/Cultural%20Economics/Works/Towards%202000.htm](http://www.compilerpress.ca/Cultural%20Economics/Works/Towards%202000.htm)
3. Kundi Viktória, International and national models used for measuring festivals economic impacts, Ege Strategic Research Journal, Cilt 4, Sayı 1, 2013 (31-46).

Лозова Ганна Матвійвна

*к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Клименко Вікторія Вікторівна

*к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
Національного авіаційного університету*

**РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК
ФАКТОР НАРОЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ**

В процесі інтелектуалізації праці інноваційний розвиток економіки базується насамперед на знаннях та ефективності